

SAMFUNNSØKONOMENE

NR. 4 • 2013 • 127. årgang

SAMFUNNSØKONOMEN

TEMA: NATURKAPITAL OG ØKOSYSTEMTJENESTER

Ola Flåten:
UNDERVURDERT NATURKAPITAL

Tone Solhaug:
BIOMANGFOLDKONVENSJONEN

Sören Bergström:
INVESTERINGSPERSPEKTIV PÅ
ØKOSYSTEMTJENESTER

Kristine Grimsrud og Mads Greaker:
BÆREKRAFTIG FORVALTNING AV
ØKOSYSTEMTJENESTER

Iulie Aslaksen mfl.:
NATURINDEKSEN OG ØKOSYSTEMTJENESTER

David N. Barton og Henrik Lindhjem:
NATURENS FLOMDEMPING

Anders Skonhoft:
NYTTE OG KOSTNADER AV ROVDYR

Eirik Romstad:
AUKSJONER I MIUØVERN

Margrethe Aanesen mfl.:
VERDI AV HAVMIUØ I LOFOTEN

Frank Asche mfl.:
VEKSTEN I LAKSEOPPDRETT

Jon Strand:
VERDIEN AV TAPT REGNSKOG

- REDAKTØRER
Jo Thori Lind • Universitetet i Oslo
Torberg Falch • NTNU
Henrik Lindhjem • Vista Analyse AS

Manus, annonsebestilling og generell korrespondanse til Samfunnsøkonomens redaksjon kan sendes til: tidsskrift@samfunnsokonomene.no

- PROSJEKTLEDER
Marianne Rustand
marianne.rustand@samfunnsokonomene.no

- UTGIVER
Samfunnsøkonomenes Forening
Leder: Frode Lindseth
Generalsekretær: Anne-Sophie Redisch

- ADRESSE
Samfunnsøkonomenes Forening
Postboks 1917, Vika
0124 Oslo
Telefon: 22 31 79 90
Telefaks: 22 31 79 91
tidsskrift@samfunnsokonomene.no

www.samfunnsokonomene.no

Postgiro: 0813 5167887
Bankgiro: 8380 08 72130

Mediaplan 2013

PUBLISERINGSDATO	ANNONSEFRIST
NR. 5: 20. JUNI	30. MAI
NR. 6: 16. SEPTEMBER	29. AUGUST
NR. 7: 17. OKTOBER	27. SEPTEMBER
NR. 8: 18. NOVEMBER	29. OKTOBER
NR. 9: 16. DESEMBER	27. NOVEMBER

Abbonenter i Norge må beregne 1-3 dager ekstra til postgang

- PRISER
Abonnement	kr.	1350.-
Studentabonnement	kr.	300.-
Enkeltnr. inkl. porto	kr.	190.-

- ANNONSEPRISER (ekskl. moms)
1/1 side	kr.	6690.-
3/4 side	kr.	6040.-
1/2 side	kr.	5390.-
Byråprovisjon	10%	

Opplag: 2550
Design: www.deville.no
Trykk: 07 Aurskog, 2013

Innhold

NR. 4 • 2013 • 127. ÅRG.

TEMA: NATURKAPITAL OG ØKOSYSTEMTJENESTER

- AKTUELLE KOMMENTARER
Overvurdert humankapital og undervurdert naturkapital 4
av Ola Flåten
Konvensjonen om biologisk mangfold – status og norsk oppfølging 11
av Tone Solhaug
Investeringsperspektiv på økosystemtjenester 18
av Sören Bergström
- ARTIKLER
Hvordan sikre bærekraftig forvaltning av økosystemer? 25
av Kristine Grimsrud og Mads Greaker
Naturindeksen og økosystemtjenester – en bro mellom økologi og økonomi? 34
av Iulie Aslaksen, Erik Framstad, Per Arild Garnåsjordet, Signe Nybø og Olav Skarpaas
Naturens flomdemping 44
av David N. Barton og Henrik Lindhjem
Nytte og kostnader av rovdyr 55
av Anders Skonhoft
Skeiv informasjon og strategisk atferd i miljøvern 64
av Eirik Romstad
Økonomisk verdsetting av havmiljø 72
av Margrethe Aanesen, Claire W. Armstrong og Viktoria Kahui
Produksjonsvekst, innovasjon og miljøutfordringer 82
av Frank Asche, Atle G. Guttormsen, Kristin H. Roll og Ragnar Tveterås
Verdsetting av globale tap som følge av tapt regnskog i Amazonas 92
av Jon Strand
- FORSKNINGSNYTT
Laks med bismak 100
av Anders Skonhoft,
- DEBATT
Norge som gratispassasjer? 102
av Jan Bråten
Klimaeffekten av fornybarstøtte må ses i et langsiktig perspektiv 104
av Berit Tennbakk og Eivind Magnus

Ikke undervurder naturkapitalen!

“I think that each town should have a park, or rather a primitive forest, of five hundred or a thousand acres, either in one body or in several – where a stick should never be cut for fuel – nor for the navy, nor to make wagons, but stand and decay for higher uses – a common possession forever, for instruction and recreation”.

Huckleberries, Henry D. Thoreau, 1862

Naturkapitalen gir oss en strøm av goder og tjenester, som i de senere år har fått navnet økosystemtjenester. Begrepet rommer alt fra ressurser som tømmer og fisk til skogsturer og naturens biomangfold. Med internasjonale initiativ som «Millennium Ecosystem Assessment» og «The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB)», har økende forringelse av naturkapital blitt satt ettertrykkelig på dagsorden. Hovedproblemet er velkjent for oss økonomer. Siden mange av tjenestene kan konsumeres eller selges uten tilstrekkelig vederlag til dem som berøres, forringes naturgrunnet bit for bit. Rolf Jacobsens grådige gravemaskiner kan ture frem over landskapet – enda raskere nå enn den gang på 1950-tallet.

Det står ikke bedre til med naturkapitalen her hjemme enn i mange andre land. Særlig med bevaring av biomangfold i skog, forvaltning av mange kystområder og inngrepsfrie naturområder står det dårlig til, blant annet i følge OECD og Norges egenutviklede Naturindeks. Og med videre utbygging av kraftlinjer, småkraftverk, vindparker, hyttefelt og skogsbilveier for å nevne noe, øker presset på gjenværende naturområder. Tar man med hele velferdstapet, også det folk føler som ikke selv bruker naturen direkte, vil neppe det samfunnsøkonomiske regnestykket gå i pluss.

Betydningen eller verdien av økosystemtjenestene for vår velferd vurderes for tiden av et norsk ekspertutvalg nedsatt i 2011 som en oppfølging av TEEB. Utvalget skal komme med sin utredning over sommeren. Inspirert av dette presenterer vi her et temanummer med en rekke bidrag til den hjemlige diskusjonen. Forhåpentligvis kan det bidra ytterligere til å synliggjøre og anerkjenne naturkapitalens verdi, og bidra til at den fanges opp i beslutningsprosesser på en bedre måte – i tråd med TEEBs mål. Økonomifaget har utvilsomt mye å bidra med her.

Men med utvalget kan en skimte to farer og en lovende mulighet. Den ene faren er knyttet til at budskapet fort kan drukne i diskusjoner om begrepsbruk, klassifisering av tjenester og prinsipielle spørsmål om hvorvidt det er meningsfylt å verdsette økosystemtjenester i kroner eller ikke. Norge har sammenlignet med land som USA og Storbritannia liten tradisjon for bruk av velprøvde, miljøøkonomiske verdsetningsmetoder for å si noe om naturens betydning for folks velferd. Norske offentlige utredninger om samfunnsøkonomiske analyser, også den siste som ble kommentert i februarnummeret, vier slike metoder liten oppmerksomhet. Men problemet i en norsk sammenheng er ikke at for mange av økosystemtjenestene gjøres om til forbruksgoder ved at de verdsettes i kroner (en kritikk en ofte hører fra ikke-økonomer), men at en i altfor liten grad har benyttet seg av nødvendig samarbeid mellom naturfaglig kompetanse og de samfunnsøkonomiske verktøy som finnes for å fatte bedre beslutninger der natur står i fare for å forringes. For eksempel handler det om grunnleggende ting som å kartlegge og føre statistikk over folks rekreasjonsbruk av naturen og deres verdsetting av slik bruk, lokalt og nasjonalt.

Den andre faren er at en med utvalget ser på Norges arbeid på dette området som fullført. Det ville være en sørgelig, tapt mulighet. I stedet bør en benytte utredningen som et springbrett for videre arbeid med en grundig kartlegging av naturkapitalens betydning i bred forstand. Det krever økt forskningsinnsats og tverrfaglig samarbeid. Og her ligger muligheten. En kunne starte med å se til Storbritannia, som Grimsrud og Greaker også foreslår i dette nummeret. Den nasjonale, tverrfaglige kartleggingen som ble gjennomført der i ledelse av økonomen Ian Bateman førte til noe av en nasjonal selvransakelse. Analysene viste at det lå an til et enormt velferdstap fram mot 2060 ved fortsatt systematisk å undervurdere naturkapitalens betydning. Tallenes klare tale førte i 2011 til det første White Paper om miljø på 20 år, der målet er «at dette skal være den første generasjonen som overlater naturmiljøet i bedre stand enn da vi arvet det». Det gjenstår å se om en britisk økonomi i motbakke kan oppfylle dette. Uansett bør ikke Norge sette seg mindre ambisiøse mål.

Henrik Lindhjem